

RØROS KOMMUNE

Plan, drift og landbruk

Klima- og miljøverndepartementet

Røros, 19.11.2014

<i>Vår ref.</i>	<i>Løpenr.</i>	<i>Arkivkode</i>	<i>Saksbehandler</i>	<i>Deres ref.</i>
14/1175-8	11012/14	C53	Magnus Borgos 72 41 94 54	

SVAR - LANDSPLAN FOR KLIMA- OG MILJØVERNDEPARTEMENTET- HØRING AV MALMPLASSEN OG KRUTTHUSET I RØROS KOMMUNE

Røros kommune og Rørosmuseum gir med dette en felles uttalelse til landsverneplanforlaget for Malmplassen og Krutthuset på Røros, deler av eiendommene etter Røros Kobberverk som eies av Klima- og Miljødepartementet. Kulturminneforvalter og verdensarvkoordinator har deltatt i arbeidet.

Følgende statlige eiendommer er omhandlet i denne høringsuttalelsen:

- Malmplassen
- Skansen - Krutthuset

Et grunnleggende prinsipp som både Røros kommune og Rørosmuseum vil framholde, er at områdefredningen må sammenfalle med grensene for eiendommene etter Røros Kobberverk. Dette begrunnes i behovet for en **helhetlig forvaltning og formidling av de sammenhengende kulturmiljøene som eiendommene utgjør**. Kobberverkets eiendom og avgrensningen av denne, er på den ene siden et resultat av Kobberverkets ressursbehov og på andre siden et resultat av verksdrifta og forurensningen den medførte.

Kobberverkets eiendommer på Røros er i sin helhet innenfor verdensarven Røros bergstad og Circumferensen, og den uttalte intensjonen for verdensarvområdet er en helhetlig og enhetlig forvaltning med 'beste praksis' som målsetting. Områdefredningen må følge grensene for statens eiendommer for å skape respekt og forståelse for verdiene i landskapet, og bidra til en tydeligere forvaltning og formidling av området.

Fra et forvaltningsperspektiv vil det være enklere og mer forutsigbart å gi området lik gradering. Fredningsforslaget omfatter et sammenhengende kultur- og industrilandskap med kulturminner og kulturhistoriske spor som kompletterer hverandre og bidrar til lesbarhet og forståelse.

Malmplassen

Som et grunnleggende prinsipp må områdefredningen følge grenseoppgangen for Malmplassen, i henhold til resultatet av jordskiftesaken. Saken stadfestet Hyttelvas sentrale betydning som ressurs for kobberverket.

Røros kommune

Elva og dammene

Det er essensielt at Hyttelva med dammene innlemmes i fredningen.

I og ved elva fra og med Hittersjødammen i nord til grensen for eiendommen i sør, er det mange viktige kulturminner; fem dammer, vassrenner, elveforbygninger og tre bruer. Hitterelva som kraftressurs var grunnlaget for etableringen av smeltehytta og bergstaden.

Begrunnelse:

- Hittersjødammen ble midt på 1600-tallet bygget som regulering av Hittersjøen for å etablere et magasin for stabil vannforsyning gjennom vinteren. Den er et eksempel på meget tidlig regulering av vassdrag.
- Kvennhusdammen ble bygget på 1700-tallet. Fra dammen gikk det renne til platthammerhytta, jernhammerhytta, verkets nye kvernhus og til et stamphus. Vannet ble deretter ført i renne til Hyttedammen og videre til Smeltehytta. I 1887 ble renna fra Kvennhusdammen forlenget ca 500 meter for å skaffe driftsvann til turbinen i nedre maskinhus, der blåsemaskina for konvertorene var plassert – en teknologisk nyvinning som var avgjørende for verkets videre eksistens.

Røkskadehagaer – viktige kulturhistoriske spor etter jordbruksareal ødelagt av industriell forurensning.

Med framveksten av bergplassen ble det ryddet jordbruksland på arealer rundt smeltehytta og bebyggelsen. Jordbruksarealene - hagaene - øst for smeltehytta ble etter hvert så hardt skadet av svovelrøken at kobberverket måtte innløse dem.

- Røkskadehaga'ene, som ligger i randsonen av Slagghaugene på østsiden av Hyttelva, må innlemmes i områdefredningen som utomhusanlegg. Det særpregete kulturlandskapet og historien det representerer er sårbart blant annet på grunn av gjengroing, og vil lett kunne forsvinne. Forvaltningen av hagaene må avklares gjennom kommende forvaltningsplan.
- Veisystemene som ligger innenfor samme område, er også viktige for å forklare helheten i den tidligere bruken av området.
- Området inneholder også andre både skjulte og synlige kulturminner. Et eksempel er et steingjerde bygd av potteslagg (avfall fra smelteprosessen), som er det eneste i sitt slag i området.

Med bakgrunn i ovenstående tilrår vi at grensene for fredningsområdet følger eiendomsgrensene fastsatt i Jordskifterettens sak «Grensekart over Malmplassen».

Andre kommentarer

- Hittersjødammen og Sleggdammen ved Sjømyra (gnr 136 bnr 9-10) må tas inn som utomhuselementer.
- Raugarasjen. Side 1. Står at den er flyttet fra Persaunet. Det korrekte skal være Melhus.
- Ang. Malmplassen, side 18 Bygning 9902862 Hjulmakerstuggu. Kompleks 99139911 Malmplassen, under avsnittet bygningshistorikk skal teksten være: 2011-2011, 1. et. innredet til møterom og kurslokale
- Smelthytta. I forslaget foreslås hele kald-delen freda. En ber om at fredningsvedtaket tar hensyn til Rørosmuseets planer om å øke det oppvarmete arealet til utstillingsformål ved å flytte vegg mellom eksisterende kalde og varme del med ca. 6 meter (til neste sperrebukk). Formålet med å frede interiøret fra før 1975 opprettholdes i disse planene.

Røros kommune

- Hjulgrav i nordre gavl på Smelthytta må tas inn som utomhuselement.

Krutthuset - Skansen

Innledningsvis står det at det i dette området er to bygninger, men det er bare Krutthuset som er beskrevet. Det andre huset er midlertidig oppsatt.

Mvh

Jon Ola Krøken

Rådmann
Røros kommune

Odd Sletten
(sign)
Direktør
Rørosmuseet

Med hilsen

Kopi: Sør-Trøndelag fylkeskommune

